

РОЛЬ ВОДНО-БОЛОТНИХ УГІДЬ ДНІПРОВСЬКОГО ЕКОКОРИДОРУ В ЗБЕРЕЖЕННІ БІОРІЗНОМАНІТТЯ.

ВСТУП

Дніпровський екологічний коридор є одним з найважливіших меридіональних екокоридорів Національної екомережі України. Він займає долину річки Дніпра та прилеглі до неї території плакорів. Нами досліджувалась його південна частина, що розташована в межах Херсонської та, частково, прилеглих сусідніх областей. Однією з головних складових екокоридору є велика кількість водних об'єктів. Ці об'єкти зазнають значного негативного антропогенного впливу. Проте з ними пов'язана життєдіяльність великої кількості тварин і рослин водно-болотних угідь, в тому числі рідкісних та зникаючих видів, які взяті під охорону – включені до червоних списків та книг різних рівнів.

Водно-болотні угіддя Дніпровського пониззя привносять ознаки інтразональності в степову Херсонщину. Тому їх біорізноманіття значно відрізняється за видовим складом від оточуючих сухостепових територій. Це обумовлює необхідність окремих їх досліджень з точки зору формування екомережі.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

В результаті проведених досліджень нами виявлено, що територія південної частини Дніпровського екокоридору відіграє важливу роль у збереженні видового різноманіття та кількісного багатства, в тому числі – раритетного фіторізноманіття – 16 видів, та раритетного зоорізноманіття – 90 видів. Особливо важлива її роль у збереженні птахів. За методикою каталогізації місць існувань птахів водно-болотних угідь ІВА на дослідженій території виділені ділянки, що мають високий національний або міжнародний природоохоронний статус – це Кінбурнський півострів, Козацькі острови (в заплаві Дніпра нижче Каховської греблі), околиці с. Князе-Григорівка (Болгарська балка, узбережжя Каховського водосховища),

Каїрська балка (окол. с. Каїри, узбережжя Каховського водосховища), дельта р. Дніпра. (рамсарське угіддя — Дельта р. Дніпра) (32000га), заказник загальнодержавного значення — Бакайський, площею 420 га, заказник місцевого значення — Бакайський жолоб, площею 1680 га, Ягорлицька та Тендрівська затоки.

Крім цих територій, які є водно-болотними угіддями міжнародного значення та територіями місць існування птахів водно-болотних угідь ІВА, раритетне біорізноманіття охороняється ще в заказниках загальнодержавного значення «Станіславський» і «Олександрівський», в заказниках місцевого значення «Шаби», «Широка Балка», «Софіївський» та «Інгулецький лиман», що створені на основі наших наукових обґрунтувань в попередні роки. Вони займають прибережні акваторії Дніпровського лиману, а останній — акваторію Інгулецького лиману в місці впадіння р. Інгульця в Дніпро. Крім них, можна також вказати ще пам'ятки природи місцевого значення — «Озеро Соляне» («Грязеве») у Голій Пристані та «Білозерські джерела» на березі озера Білого з водою, що не замерзає взимку. З рослин тут охороняються рідкісні види — *Typha latifolia*, *Salvinia natans*, *Nymphoides peltata*, білоцвіт літній (*Leucosium aestivum* L.) та ін. Ці території, а також озера, що розташовані в с. Бехтери, біля с. Геройське, солоні і прісні озера в Буркутському лісництві Голопристанського району, біля ландшафтного заказника «Саги» в Цюрупинському районі та деяких інших місцях вздовж Дніпровського екокоридору є перспективними для майбутнього заповідання їх як водно-болотних угідь національного та міжнародного значення, з якими пов'язано перебування значної кількості птахів водно-болотного комплексу.

Серед рідкісних та зникаючих видів тварин Дніпровського екокоридору найбільше представництво мають тварини солоних водойм, різноманіття яких значно зменшилось, а кількість рідкісних видів (серед яких 7 видів вже зникли) складає 52. На відміну від них кількість рідкісних тварин, пристосованих до умов існування прісноводних акваторій, складає 18 видів, з яких зниклим вважається 1 вид. Шість видів з 8, що зникли, є

особливо цінними промисловими рибами, тому головним фактором їх знищення був надмірний вилов.

На відміну від тварин, серед рідкісних та зникаючих видів рослин водно-болотного комплексу Дніпровського екокоридору переважають рідкісні рослини прісних водойм (10 видів), у зв'язку з більшим ступенем антропогенного впливу на річкові екосистеми та ендемізму. Рідкісні рослини солоних водойм представлені 5 видами водоростей.

ВИСНОВКИ

Водно-болотні угіддя території Нижньодніпровського екокоридору є осередком збереження оригінального та строкатого за таксономічним представництвом біорозмаїття. На відміну від оточуючих територій вони не зазнали прямих руйнівних впливів антропогенного пресингу, тому ще не втратили свого значного ступеню репрезентативності екосистем гідро- та гігрофільного типу. Головним фактором, що порушує екологічний баланс водойм є непостійність гідрологічного режиму Дніпра, внаслідок зарегулювання його течії.

Список літератури:

1. Бойко М.Ф., Подгайний М.М. Червоний список Херсонської області. Рідкісні та зникаючі види рослин, грибів та тварин. - Херсон: Айлант, 2002.- 32 с.
2. Бойко П. Характеристика запроєктованих природно-заповідних об'єктів Херсонщини// Акт. питан. ботаніки та екології. Мат. конф. молод. вчених-ботаніків України (Ніжин, 14-17.09.1999 р.), секція «Екологія».- Ніжин, 1999.- С.70-71.
3. Закон України —Про загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки». Затверджено 21 вересня 2000 року N1989-III.- 24 с.
4. Конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовище існування водоплавних птахів. Рамсар, Іран, 2.02.1971 р.// «Люди і водно-болотні угіддя: життєвий зв'язок».Резолюції

та рекомендації 7-ї наради конф. договірн. сторін.-Сан.Хосе, Коста-Ріка, 10-18.05.1999.-253-261.

5. Микитюк О. ІВА території України: території, важливі для збереження видового різноманіття та кількісного багатства птахів.- К.:СофтАРТ, 1999.- 324 с.